

EELNÕU

.....

VABARIIGI VALITSUS

Eesti seisukohad Euroopa Liidu kosmosemääruse ja Euroopa kosmosemajanduse visiooni teatise kohta

1. Kiita heaks järgmised majandus- ja tööstusministri esitatud seisukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse liidus toimuva kosmosetegevuse ohutuse, kerkuse ja kestlikkuse kohta eelnõu suhtes:

1.1 Eesti toetab Euroopa Liidu kosmosemääruse eesmärges luua ühtne ja sidus õigusraamistik, mis tugevdab Euroopa kosmosesektori konkurentsivõimet ning tagab ohutu, turvalise ja kestliku kosmosetegevuse. Toetame ühtseid miinimumnõudeid turu ühtlustamiseks, mis tagavad Euroopa ettevõtetele konkurentsivõimelised tingimused globaalsel turul. Peame oluliseks, et määrusega kehtestatavad nõuded on tehnoloogianeutraalsed ning loamenetluses rakendatavad tehnilised nõuded ja vastavushindamine lähtuvad kosmosetegevuse riskiprofiilist. Samuti peame oluliseks vältida liikmesriikidele, ettevõtetele ja teadusasutustele lisanduvaid ülemääraseid kulusid ja halduskoormust.

1.2 Toetame Euroopa Liidu kosmosemääruse reguleerimisalast selliste julgeoleku- ja kaitseotstarbeliste, sealhulgas kahese kasutusega, objektide ja tegevuste välja jätmist, mida kasutatakse ainult kaitse, riikliku julgeoleku või sõjalisel otstarbel. Selle julgeoleku ja kaitsetegevusi puudutava erandi rakendamine ei tohi võimaldada konkurentsi moonutamist ega regulatsiooni teadlikku vältimist. Nõustume, et Euroopa Liidu kosmosemäärus ei tohi piirata liikmesriikide pädevusi riikliku julgeoleku ja muude oluliste riiklike ülesannete täitmisel.

1.3 Toetame lähenemist, kus kosmoseteenuse pakkuja tegevusloa annab välja riiklik pädev asutus ning Euroopa Liidu Kosmoseprogrammi Amet väljastab selle põhjal kosmosetegevusele e-tunnistuse ja kannab selle loodavasse Euroopa Liidu kosmose-tehisobjektide registrisse. Toetame tehnilise hindamise läbiviimist kvalifitseeritud tehnilise asutuse poolt ning võimalust kasutada selleks juba olemasolevaid kvalifitseeritud tehnilisi asutusi nagu Euroopa Kosmoseagentuur. Loamenetluses on oluline, et kosmoseteenuse osutajad ja liikmesriigid esitavad andmed vaid üks kord ning loamenetlus- ja aruandlusnõuded on proportsionaalsed kosmosetegevuse ulatuse ja riskiprofiiliga.

1.4 Toetame lahendusi, mis tagavad selge tööjaotuse, läbipaistvuse ning õiguspärasuse Euroopa Liidu institutsioonide ja liikmesriikide pädevate asutuste volituste rakendamisel. Juhtimisstruktuur ja ülesannete jaotus Euroopa Liidu institutsioonide ja liikmesriikide vahel peab arvesse võtma liikmesriikide rahvusvahelisi kohustusi Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kosmoselepingute raames ning võimaldama osaleda Euroopa Kosmoseagentuuri valikprogrammides. Euroopa Liidu Kosmoseprogrammi Ametile uute ülesannete andmisel ei tohi need kattuda Euroopa Kosmoseagentuuri ülesannetega. Karistused peavad olema proportsionaalsed, heidutavad ja tõhusad ning viiteid konkreetsetele menetlusliikidele tuleb vältida. Määrusega ei tohi ette kirjutada konkreetseid halduskaristusi.

1.5 Toetame riskijuhtimisraamistiku loomist, mis hõlmab küberturvalisust ja füüsilist turvalisust nii kosmoses asuva kui ka maapealse taristu puhul. Kosmosevaldkonna kerksusnõuete puhul tuleb maksimaalselt ära kasutada olemasolevat küberturvalisuse õigusraamistikku, vajaduse korral seda täiendada ning mitte dubleerida olemasolevaid nõudeid. Erisätteid tuleks määрусesse lisada üksnes juhul, kui valdkondlike erisätete kehtestamine on nii halduskoormust kui ka sektoripõhiseid riske arvesse võttes sobivam lahendus kui olemasolevate õigusaktide, nagu küberturvalisuse teise direktiivi ulatuslik muutmine. Kosmosemääruse kerksusnõuded peavad arvestama Euroopa Kosmoseagentuuri ja Euroopa Liidu olemasolevate turvastandarditega ning toetama rahvusvahelise küberkoostöö ja infojagamise arendamist.

1.6 Toetame Euroopa Liidus ühtsete ohutusnõuete kehtestamist kosmosetegevuses eesmärgiga vähendada kokkupõrkeriski, tagada kosmose-tehisobjektide jälgitavus ja piirata orbiidil kosmoseprügi teket. Eelistame kosmosetegevuse ohutusnõuete puhul eesmärgi- ja riskipõhist lähenemist konkreetsete tehniliste lahenduste ettekirjutamise asemel, sest see tagab paremini ohutuse ja paindlikkuse ning soodustab uute tehnoloogiate kasutuselevõttu.

1.7 Toetame kestlikkuse põhimõtete selget ja ühtset rakendamist Euroopa Liidu kosmosetegevuses, et piirata keskkonnamõjusid nii Maal kui kosmoses ning tagada kosmosesektori pikaajaline jätkusuutlikkus. KestlikkusalaSte nõuete maht peab sõltuma kosmosetegevuse ulatusest ja riskiprofiilist. Kosmosemääruse kestlikkuse nõuete sealhulgas keskkonnajalajälje hindamise deklaratsiooni väljatöötamisel tuleks võimalikult palju tugineda olemasolevale Euroopa Kosmoseagentuuri kosmosetegevuse elutsükli hindamise metoodikale ja andmebaasile, et vältida dubleerimist ning vähendada ettevõtete halduskoormust. Võimaluse korral tuleks vabastada keskkonnajalajälje arvutamise kohustusest väikeettevõtted ning teadus- ja haridusasutused.

1.8 Toetame Euroopa Liidu kosmosemäärusega ette nähtud toetavate meetmete ja loamenetluse leebe korra rakendamist, mis peavad olema suunatud haldus- ja finantskoormuse leevendamisele ning soodustama innovatsiooni. Toetame leebe korra rakendamist vähese tehnilise keerukuse, strateegilise tähtsuse puudumise ja väikese riskitasemega missioonide puhul. Peame oluliseks, et toetavad meetmed hõlmavad nii rahalist tuge, tehnilist abi, nõustamist kui ka digilahendusi. Toetavad meetmed tuleks töötada välja kiirendatud korras ning nende rakendamine peab olema läbipaistev, ajaliselt selge ja viivitusteta. Eesti toetab Euroopa Liidu kosmosemääruses välja toodud kosmosemärgise loomist, kui see soodustab kosmosetegevuse kõrgetasemeliste standardite vabatahtlikku järgimist ega too kaasa varjatud lisakohustusi.

1.9 Toetame ettepanekut, et Euroopa Liidu ja Euroopa Kosmoseagentuuri vahelised kokkulepped määruse rakendamiseks sõlmitakse rahvusvahelise lepinguna. Toetame Euroopa Kosmoseagentuuri rolli tehnilise hindamisasutusena Euroopa Liidu kosmoseohutuse ja kestlikkuse valdkonnas ning peame oluliseks, et see oleks rahvusvahelises lepingus kindlaks määratud.

1.10 Kosmosestandardite väljatöötamisel tuleb tugineda võimalikult palju juba olemasolevatele Euroopa ja rahvusvahelistele ning Euroopa kosmosekoostöö standarditele ja vältida dubleerimist. Samuti peame oluliseks Euroopa Kosmoseagentuuri aktiivset osalemist uute standardite koostamisel.

1.11 Peame oluliseks, et Euroopa Liidu kosmosemääruse digilahenduste ja andmebaaside arendamisse kaasatakse liikmesriigid, mis tagab andmebaaside koosvõime ja käideldavuse. Toetame uute andmebaaside väljatöötamist eeldusel, et need lihtsustavad loamenetluse protsessi, parandavad teabevahetust liikmesriikide vahel ning ei tekita liikmesriikidele ja ettevõtjatele täiendavat halduskoormust. Lahendused peavad olema turvalised, automatiseeritud, saama omavahel tehniliselt ja õiguslikult koostoimida ja võimaldama andmete korduskasutust, kuid arvestama liikmesriikide erinevat haldusvõimekust ja IT-taristut. Saame toetada kosmose-tehisobjektide registrit, Euroopa Liidu ülest keskkonnajalajälje andmebaasi ja ühtset teabeplatvormi Euroopa kosmosemäärusega nõutavate menetluste kohta tingimusel, et nendega ei kaasne liikmesriikidele lisanduvaid kulusid või halduskoormust.

1.12. Peame oluliseks Euroopa Komisjoni ja Euroopa Kosmoseagentuuri koostööd Euroopa Liidu kosmosemääruse rakendus- ja delegeeritud aktide ettevalmistamisel ja Euroopa Kosmoseagentuuri eksperditeadmiste kaasamist kosmosetegevuse tehniliste nõuete väljatöötamisse. Rakendusaktid peavad olema kooskõlas olemasolevate Euroopa ja rahvusvaheliste suuniste ja standarditega, sealhulgas Euroopa kosmosekoostöö standardite süsteemiga. Toetame määruse rakendamiseks üleminekuperioodi kehtestamist, et kõik missioonid, mis ei ole Euroopa Liidu kosmosemääruse jõustumise hetkeks veel läbinud süsteeminõuete ülevaatust, jõuavad end nõuetega vastavusse viia.

2. Kiita heaks järgmised majandus- ja tööstusministri esitatud seisukohad Euroopa kosmosemajanduse visiooni teatise kohta:

2.1 Toetame Euroopa kosmosemajanduse visiooni, et anda Euroopa Liidule ühtne suund aastaks 2050 ning saavutada tehnoloogiliselt sõltumatu ja iseseisev kosmosetööstus. Toetame kosmose kommertsialiseerimise plaani, aga soovime näha senisest ühtsemat lähenemist kogu Euroopa Liidu kosmoseprogrammi ja tööstuse ulatuses

2.2 Toetame Euroopa Liidu ambitsiooni tugevdada rahvusvahelist koostööd ja diplomaatiat kosmosevaldkonnas. Selleks on vaja tõhusat Euroopa Liidu ülest koordineerimist, et teha koostööd kolmandate riikidega ning vähendada killustatust, et lihtsustada väiksemate riikide ja nende tööstuste osalemist.

3. Eesti esindajatel Euroopa Liidu Nõukogu erinevatel tasanditel väljendada ülaltoodud seisukohti.

4. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil teha punktides 1 ja 2 eelnõu ja nimetatud seisukohad teatavaks huvirühmadele, kes olid kaasatud seisukohtade kujundamisesse. Riigikantseleil esitada punktides 1 ja 2 nimetatud määruse eelnõu, teatis ja seisukohad Riigikogu juhatusele ning teha seisukohad teatavaks Eestist valitud Euroopa Parlamendi liikmetele ning Eestist nimetatud Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ja Regioonide Komitee liikmetele.

Kristen Michal
Peaminister

Keit Kasemets
Riigisekretär